II

प्रतिज्ञापत्र

या संशोधन अहवालात समाविष्ट करण्यात आलेले संशोधन कार्य हे कोणाच्याही मदतीशिवाय माझ्या स्वत:चे प्रयत्नाचे फलित आहे. त्यासाठी माझ्या मार्गदर्शकाकडून मिळालेले मार्गदर्शन आणि यापूर्वी झालेल्या संशोधनाचे संदर्भ, याशिवाय कशाचीही मदत घेण्यात आलेली नाही. उपयोगात आणलेल्या संदर्भांचा योग्य निर्देश करण्यात आलेला आहे असे मी प्रतिज्ञापूर्वक घोषित करतो.

स्थळ : कोल्हापूर.

दिनांक : ५ /०३/१९९०.

[मुरवसे म. पं.]

प्रमाणपत्र

नियोजन व कार्यवाही क्षमतेमध्ये प्रभुत्वपातळीसाठी दिलेल्या प्रशिक्षणाचा विद्यार्थी शिक्षकांच्या अध्यापनावरील परिणामाचा अभ्यास हे श्री. मगन पंढरीनाथ सुरवसे यांनी सादर केलेल्या प्रबंधाचे संशोधन कार्य त्यांनी माझ्या मार्गदर्शनाखाली पूर्ण केले आहे. त्यांनी केलेले काम हे त्यांचे स्वत:चे असून, अन्य वापरण्यात आलेल्या संदर्भ स्त्रोत्रांचा योग्य रीतीने निर्देश या प्रबंधात करण्यात आला आहे असे मी प्रमाणित करतो.

स्थळ : कोल्हापूर
दिनांक : ५ /०३/१९९०.

डॉ. जोशी अ. न.

ऋणनिर्देश

प्रस्तुत शोधप्रबंधासाठी डॉ. ए.एन.जोशी, प्रपाठक, शिक्षणशास्त्र विभाग, शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर यांनी वेळोवेळी योग्य मार्गदर्शन करुन, प्रोत्साहन देऊन सुट्टीच्या व इतर दिवशीही इतर कामाचा व्याप असतांना वेळकाळ स्थळाचे बंधन न ठेवता निरपेक्ष व कर्तव्यबुध्दीने मार्गदर्शन केलेले आहे. त्यामुळेच मी हा शोधप्रबंध पूर्ण करु शकलो. त्यामुळे मी त्यांचा सदैव ऋणी आहे.

डॉ. सोनार शिक्षणशास्त्र विभागप्रमुख, शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर, डॉ. रामचंद्र भालचंद्र देवस्थळी, प्रपाठक, शिक्षणशास्त्र विभाग, शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर यांच्याही सदिच्छा मिळाल्या म्हणून त्यांचाही मी ऋणी आहे.

श्री स्वामी विवेकानंद शिक्षण संस्था कोल्हापूरचे संस्थापक प.पू. - डॉ. बापूजी साळुंखे आणि प्राचार्य सेक्रेटरी मा. अभयकुमार साळुंखे यांच्या सदिच्छा मिळाल्या म्हणून मी त्यांचा ऋणी आहे. कॉलेज ऑफ एज्युकेशन कराडचे माजी गुरुवर्य प्राचार्य डी.डी.देसाई आणि सध्याचे गुरुवर्य प्राचार्य व्ही.एम.कोळी तसेच गुरुवर्य प्राचार्य दत्ता ससे यांचे मार्गदर्शन, प्रेरणा, सहकार्य व सदिच्छा मिळाल्या, त्याबद्दलही मी त्यांचा ऋणी आहे.

नियोजन-कार्यवाही प्रशिक्षण प्रायोगिक व पारंपारीक गटाचे पाठ निरीक्षक माझे मित्र प्राध्यापक डॉ. एच.के.गुरव, प्रा.बी.डी.पाटील, प्रा.व्ही.-व्ही.चव्हाण, सौ. पी.डी.देसाई, सौ. पी.पी.निकम, प्रा. बी.एम. बोरगे, प्रा. के.बी.पाटील यांनी माझ्या या संशोधन कार्यात सहकार्य केले त्याबद्दल मी सर्वांचा आभारी आहे. प्रयोग यशस्वी करण्यात कॉलेज ऑफ एज्युकेशन कराड-मधील सन १९८९-९० या शैक्षणिक वर्षातील विद्यार्थी-शिक्षक आणि यशवंत हायस्कूल कराडचे मुख्याध्यापक श्री. गायकवाड, त्यांचे सहकारी, इयत्ता ८ ई मधील विद्यार्थी यांचे सहकार्य लाभले त्याबद्दल मी या सर्वांचा आभारी आहे.

माझे मित्र ग्रंथपाल श्री. एन.एस.पाटील यांनी वेळेवर संदर्भ ग्रंथ उपलब्ध करून दिले त्याबद्दल मी ऋणी आहे. माझे मित्र श्री. एस.वाय. नलवडे, श्री. यु.पी.मोडिगिरी, श्री. भणगे, श्री. गावडे, श्री. वास्के यांचे सहकार्य लाभले त्याबद्दल मी आभारी आहे.

माझी पत्नि सौ. रजनीचे बहुमोल सहकार्य लाभले त्याबद्दल मी आनंदाने आभार मानतो. मा. कवडे, मा. गुप्ता, मा. खोत, मा. कोरडे, मा. कराळे यांनी संशोधनाचे सर्व टंकलेखनाचे काम वेळेत करून दिले त्याबद्दल मी त्यांचेही आभार मानतो.

माझे वडिल श्री. पंढरीनाथ, आई सौ. लोचनाबाई व बंधु श्री. दिगंबर, सौ. देवई यांच्या आशिर्वादामुळेच हा प्रबंध पूर्ण करू शकलो. त्याबद्दल मी त्यांचा सदैव ऋणी आहे. याशिवाय ज्या ज्ञात व अज्ञात व्यक्तींचे या कामी मला सहकार्य लाभले त्या सर्वांचे पुन्हा एकदा मी ऋणनिर्देश करतो.

Surwase M.P.

[म. पं. सुरवसे]

स्थळ : कराड.

दिनांक : ५ /०३/१९९०.

अनुक्रमणिका

प्रकरण क्रमांक	विषयांश	पृ. क्रं.
	शीर्षक.	I
	प्रतिज्ञापत्र.	II
	प्रमाणपत्र.	III
	ऋणनिर्देश.	IV
	अनुक्रमणिका.	VI
	सारणींची यादी.	X
	आकृत्यांची यादी.	XIII
०१]	**प्रस्तावना**	1 to 22
	प्रास्ताविक.	1
	शिक्षक प्रशिक्षणाचे अनुभव व कार्यक्रम.	4
	शिक्षक प्रशिक्षण कार्यक्रमाचे प्रचलित सदोष स्वरूप.	8
	शिक्षक प्रशिक्षणातील नवीन कल्पना.	11
	पाठ नियोजन: अध्यापन वर्तन संपादन करण्याचे एक साधन.	15
	समस्येचे विधान.	16
	विशिष्ट पदांची व्याख्या.	16
	व्याप्ती आणि मर्यादा.	18
	गृहीतके.	18
	समस्येचे महत्व.	18
	संशोधन अभ्यासाची उद्दिष्टे.	19
	परिकल्पना.	20
	प्रकरणीकरण योजना.	21

प्रकरण क्रमांक	विषयांश	पृ. क्रं.
०२]	**संशोधन विषयाशी संबंधित साहित्याचे सिंहावलोकन**	23 to 41
	संबंधित साहित्याच्या आढाव्याचे संशोधन महत्व.	23
	नियोजन व कार्यवाही क्षमतेमध्ये प्रभुत्व पातळीपर्यंत दिलेल्या प्रशिक्षणासंबंधी परदेशात झालेले संशोधन.	24
	भारतातील संशोधन.	33
	थोडक्यात निष्कर्ष.	40
०३]	**नियोजन व कार्यवाही क्षमतेमध्ये प्रभुत्व पातळीपर्यंत प्रशिक्षणासाठी आधार साहित्य निर्मिती.**	42 to 63
	प्रास्ताविक.	42
	नियोजन क्षमतेवर प्रभुत्व पातळी येण्यासाठी आयोजित करावयाच्या कृतिसत्रासाठी उपयुक्त हस्त पुस्तिका.	43
	पाठ नियोजन क्षमतेवर प्रभुत्व आले की नाही हे पडताळून पाहण्यासाठी पाठ नियोजनाची स्वयं मूल्यमापन श्रेणी.	50
	पाठ नियोजन क्षमतेमध्ये प्रभुत्व पातळीपर्यंत दिलेल्या प्रशिक्षणासाठी पाठ टाचणाचा आराखडा.	51
	कार्यवाही क्षमतेवर प्रभुत्व पातळीपर्यंत प्रशिक्षण देण्यासाठी पुरेशी प्रमाणित पाठ टाचणे.	60
	समारोप.	62
०४]	**संशोधन कार्यपध्दती**	64 to 77
	प्रास्ताविक.	64
	संशोधन पध्दतीमधील चल घटक.	64
	प्रायोगिक अभिकल्पाचे प्रकार.	65
	प्रायोगिक पध्दतीच्या मर्यादा.	67

प्रकरण क्रमांक	विषयांश	पृ. क्रं.
	पूर्वोत्तर परीक्षण नियंत्रित गट अभिकल्पाचे रेखाटन.	68
	निवडलेला नमुना.	68
	साधने.	69
	संशोधन पध्दती.	71
	प्रयोगाचे वेळापत्रक.	75
	समारोप.	76
०५]	सामुग्रीचे विश्लेषण व परीक्षण	78 to 120
	प्रास्ताविक.	78
	नियोजन क्षमतेमध्ये प्रभुत्व पातळीपर्यंत दिलेल्या प्रशिक्षणाचा परिणाम.	78
	कार्यवाही क्षमतेमध्ये प्रभुत्व पातळीपर्यंत दिलेल्या प्रशिक्षणाचा परिणाम.	88
	नियोजन व कार्यवाही क्षमतेमध्ये प्रभुत्व पातळीपर्यंत दिलेल्या प्रशिक्षणाचा परिणाम.	96
	पाठ नियोजन व कार्यवाही क्षमतेमध्ये प्रभुत्व पातळीपर्यंत दिलेल्या प्रशिक्षण काळातील मानसिक स्थिती व विचार प्रक्रियांचा अभ्यास.	101
	तौलनिक निष्कर्ष.	117
	समारोप.	119
०६]	उपसंहार, निष्कर्ष आणि पुढील अभ्यासासाठी शिफारशी	121 to 134
	प्रास्ताविक.	121
	निष्कर्ष.	127
	शिक्षक प्रशिक्षणार्थ्यांसाठी शिफारशी.	131

प्रकरण क्रमांक	विषयांश	पृ. क्रं.
	पुढील संशोधनासाठी विषय.	132
	१] संदर्भ ग्रंथ सूची. [इंग्रजी].	135
	२] संदर्भ ग्रंथ सूची. [मराठी].	142
	परिशिष्टे	146 to 268
	१] "पाठ नियोजन कौशल्य" संदर्भ साहित्य हस्त पुस्तिका.	147
	२] भूगोल विषयाची प्रमाणित पाठ टाचणे.	256
	३] प्रयोज्यांच्या नावाची यादी.	261
	४] प्रकट मौखिक शब्दांकन परिणामकारकता श्रेणी.	264

सारणींची यादी

अनु.	सारणी क्रमांक	नांव	पृ. क्रं.
०१]	३.१	शिवाजी विद्यापीठाशी संलग्न चौदा शिक्षण महाविद्यालयांच्या पाठ टाचण आराखड्यांची माहिती.	52 to 53
०२]	४.१	प्रयोगाचे वेळापत्रक.	75
०३]	५.१	८०% किंवा ८०% पेक्षा जास्त गुण संपादन करणारी विद्यार्थी संख्या व टक्केवारीची सारणी.	80
०४]	५.२	८०% किंवा ८०% पेक्षा जास्त गुण संपादन करणारी विद्यार्थी संख्या व टक्केवारीची सारणी.	80
०५]	५.३	८०% किंवा ८०% पेक्षा जास्त गुण संपादन करणारी विद्यार्थी संख्या व टक्केवारीची सारणी.	81
०६]	५.४	नियंत्रित गटाच्या अध्यापनातील पूर्व चाचणी व उत्तर चाचणी १ गुणातील मध्यमान व प्रमाण विचलन.	82
०७]	५.५	प्रसरण विश्लेषण सारांश सारणी - नियंत्रित गट पूर्व व उत्तर चाचणी १.	83
०८]	५.६	प्रभुत्व पातळी गटाच्या अध्यापनातील पूर्व व उत्तर चाचणी १ चे मध्यमान व प्रमाण विचलन.	84
०९]	५.७	प्रसरण विश्लेषण सारांश प्रभुत्व पातळी गट पूर्व चाचणी व उत्तर चाचणी १.	84
१०]	५.८	प्रभुत्व पातळी व नियंत्रित गटाच्या अध्यापनातील पूर्व चाचणीचे मध्यमान व प्रमाण विचलन.	85
११]	५.९	प्रसरण विश्लेषण सारांश सारणी - प्रभुत्व पातळी व नियंत्रित गट पूर्व चाचणी.	86

अनु.	सारणी क्रमांक	नांव	पृ. क्र.
१२]	५.१०	अध्यापन क्षमता गुणांच्या वाढीतील फरकाचे मध्यमान व प्रमाण विचलन.	87
१३]	५.११	प्रसरण विश्लेषण सारांश सारणी - प्रभुत्व पातळी व नियंत्रित गट उत्तर चाचणी १ - पूर्व चाचणी.	87
१४]	५.१२	८०% किंवा ८०% पेक्षा जास्त गुण संपादन करणारी विद्यार्थी संख्या व टक्केवारीची सारणी.	89
१५]	५.१३	८०% किंवा ८०% पेक्षा जास्त गुण संपादन करणारी विद्यार्थी संख्या व टक्केवारीची सारणी.	90
१६]	५.१४	८०% किंवा ८०% पेक्षा जास्त गुण संपादन करणारी विद्यार्थी संख्या व टक्केवारीची सारणी.	91
१७]	५.१५	नियंत्रित गटाच्या अध्यापनातील उत्तर चाचणी १ व उत्तर चाचणी २ गुणातील मध्यमान व प्रमाण विचलन.	92
१८]	५.१६	प्रसरण विश्लेषण सारांश सारणी - नियंत्रित गट. उत्तर चाचणी १ व उत्तर चाचणी २.	92
१९]	५.१७	प्रभुत्व पातळी गटाच्या अध्यापनातील उत्तर चाचणी १ व उत्तर चाचणी २ चे मध्यमान व प्रमाण विचलन.	93
२०]	५.१८	प्रभुत्व पातळी गटाच्या अध्यापनातील उत्तर चाचणी १ व उत्तर चाचणी २ चा प्रसरण विश्लेषण सारांश.	94
२१]	५.१९	अध्यापन क्षमता गुणांच्या वाढीतील फरकाचे मध्यमान व प्रमाण विचलन.	95
२२]	५.२०	प्रसरण विश्लेषण सारांश सारणी प्रभुत्व पातळी व नियंत्रित गट उत्तर चाचणी २ उत्तर चाचणी १.	96
२३]	५.२१	प्रभुत्व पातळी गट ब पूर्व चाचणी व उत्तर चाचणी २ चे मध्यमान व प्रमाण विचलन.	97

अनु.	सारणी क्रमांक	नांव	पृ. क्रं.
२४]	५.२२	प्रभुत्वपातळी गट पूर्व चाचणी व उत्तर चाचणी २ ची प्रसरण विश्लेषण सारांश सारणी.	98
२५]	५.२३	प्रभुत्वपातळी गट ब व नियंत्रित गट क यांच्या वाढीतील फरकाचे मध्यमान व प्रमाण विचलन.	99
२६]	५.२४	प्रभुत्वपातळी गट ब व नियंत्रित गट क यांच्या वाढीतील फरकाचा प्रसरण विश्लेषण सारांश.	100